

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS-Voorstel

Besluitnummer

PZH-2018-671310113 (DOS-2016-0003509)

Status
A-Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten
3 december 2018

Eindtermijn
n.v.t.

Onderwerp

Aanbieding onderzoeken over relatie bestuur en economie en over ruimtelijke samenhang regio Gorinchem

Advies

1. Vast te stellen de brief aan Provinciale Staten waarin het onderzoeksrapport van Van Oort, Van Raan en Tordoir over de relatie van bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling in Zuid-Holland, en het onderzoek van Tordoir over de ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem ter kennisgeving worden aangeboden.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het onderzoeksrapport van Van Oort, Van Raan en Tordoir over de relatie van bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling in Zuid-Holland, en het onderzoek van Tordoir over de ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies

Bijlagen

- GS brief aan PS - Aanbieding onderzoeken over relatie bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling, en over ruimtelijke samenhang regio Gorinchem
- Essay van Van Oort, Van Raan en Tordoir: "De organisatie van openbaar bestuur en regionaal-economische ontwikkeling in Zuid-Holland"
- Verdiepingsstudie Zuid-Holland van Tordoir: "Gemeentelijke grenseffecten op economie en voorzieningen"
- Samenvatting onderzoek Van Oort, Van Raan en Tordoir: "Economisch potentieel Zuid-Holland niet ten volste benut"
- Onderzoeksrapport Tordoir: "Ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem"

1 Toelichting voor het College

In het programma Slimmer en Sterker Bestuur hebben wij een vijftal uitgangspunten benoemd. Eén daarvan is fact-based werken. Dit houdt in dat we ons, als het gaat over de bestuurlijke inrichting en de kwaliteit van het openbaar bestuur, niet alleen baseren op maatschappelijke opgaven en inhoudelijke vraagstukken, maar ook op feitelijke inzichten en empirische gegevens. Zo willen wij bijdragen aan nationale discussies, en de gesprekken over de bestuurlijke inrichting van Zuid-Holland voeden met objectieve informatie.

Vanuit dit uitgangspunt zijn recent twee onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek betreft een onderzoek van Van Oort, van Raan en Tordoir over de relatie van bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling in Zuid-Holland.. Het tweede onderzoek van Tordoir betreft een analyse van de ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem.

Onderzoek Van Oort, Van Raan en Tordoir naar relatie bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling bestaat uit:

- Essay van Van Oort, Van Raan en Tordoir: "De organisatie van openbaar bestuur en regionaal-economische ontwikkeling in Zuid-Holland"
- Verdiepingsstudie Zuid-Holland van Tordoir: "Gemeentelijke grenseffecten op economie en voorzieningen"
- Samenvatting onderzoek Van Oort, Van Raan en Tordoir: "Economisch potentieel Zuid-Holland niet ten volste benut"

Onderzoek van Tordoir naar de ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem bestaat uit:

- Onderzoeksrapport Tordoir: "Ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem"

Beide onderzoeksrapporten kunnen ter kennisgeving aan PS worden aangeboden.

Onderzoek Van Oort, Van Raan en Tordoir:

Op 30 oktober 2018 is tijdens de GS-lunchbespreking het onderzoek gepresenteerd van de hoogleraren Frank van Oort, Ton van Raan en Pieter Tordoir i.s.m. bureau Decisio . Dit onderzoek is in opdracht van de provincie uitgevoerd.

Aanleiding en doel onderzoek

Dit onderzoek verbindt twee eerdere bevindingen:

1. Onderzoek van Van Raan en Van Oort naar effecten van "urban scaling" , het economisch belang van agglomeratievoordelen en de randvoorwaarden voor die voordelen. Besproken in commissie B&M op 14 september 2015.
2. Onderzoek van Pieter Tordoir naar de ruimtelijk-geografische structuur van onze provincie, waarbij de uitzonderlijke differentiatie van onze provincie naar voren kwam. Besproken in commissie B&M op 17 mei 2017.

Beide bevindingen zijn eerder in GS en in de Statencommissie Bestuur en Middelen besproken. Dit nieuwe onderzoek beziet of en in hoeverre er samenhang tussen de conclusies van beide onderzoeksrichtingen kan worden aangetroffen en of daar bestuurlijke consequenties aan kunnen worden verbonden. Het gaat dan om de volgende vraag:

- *Wat zijn de gevolgen van verschillen in ruimtelijke structuur van gebieden voor de “economische schaalvoordelen in die gebieden en in hoeverre hebben die gevolgen te maken met de bestuurlijke inrichting van die gebieden?*

Korte samenvatting onderzoeksresultaat

De onderzoekers hebben hun eerdere onderzoeksbevindingen verder verdiept, uitgewerkt en gevalideerd voor onze provincie en deze gerelateerd aan de bestuurlijke organisatie.

In Zuid-Holland doet zich net als elders een proces voor van economische opschaling, waarbij de stadscentra in betekenis toenemen en tegelijkertijd een spreidingseffect waarneembaar is naar de directe omgeving van die centra. De agglomeratievoordelen van deze opschaling worden echter suboptimaal benut, ook vergeleken met in het bijzonder de Noordvleugel van de Randstad. Vooral de relatie tussen de (groot)stedelijke centra en hun directe omgeving komt daarbij als suboptimaal in beeld. Daarbij blijken grenzen tussen gemeenten –in voor de hoogleraren verrassende mate – een sterk negatief effect te hebben. Voor de bestuurlijke fragmentatie van het stedelijk en suburbaan gebied van Zuid-Holland wordt een economisch hoge prijs betaald.

Het onderzoeksrapport bevestigt daarmee op microniveau in Zuid-Holland eerder gevonden macro-statistisch verband tussen het economisch succes van een gebied enerzijds en anderzijds de mate waarin een gebied bestuurlijk gefragmenteerd is. Enkelvoudig bestuurde agglomeraties (steden) doen het meestal beter dan stedelijke gebieden waarin meerdere besturen samenwerken.

Relativering

Het onderzoek is in vraagstelling en opzet volstrekt nieuw; er zijn voor zover bekend nationaal en zelfs internationaal geen vergelijkbare onderzoeken verricht. Het is daardoor ook experimenteel van aard. Er is gebruik gemaakt van alle beschikbare data (o.a. op het gebied van verkeer- en vervoerstromen, voorzieningengebruik en arbeidsmarkt), maar sommige relevante data (bijv. bedrijfsproductie) zijn op het niveau van de gehanteerde analyses niet voorhanden. De onderzoekers staan achter de gevonden resultaten maar bepleiten een genuanceerde interpretatie ervan. Ook wordt de kanttekening geplaatst dat het geen bestuurskundig onderzoek is. Er worden dan ook geen aanbevelingen gedaan over de bestuurlijke maatregelen die naar aanleiding van dit onderzoek zouden kunnen worden genomen.

Onderzoek Tordoir naar ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel voor de provinciale herindeling van Vijfheerenlanden is in de Tweede Kamer de motie Van der Molen (CDA) aangenomen die de minister oproept om vóór het einde van het jaar te rapporteren over wat er nodig is om de centrumpositie te behouden. De gemeente Gorinchem heeft deze kans aangegrepen en afgelopen zomer zelf aan Berenschot opdracht gegeven om onderzoek te doen en hierover een notitie te schrijven. De bestuurlijke omgeving, het maatschappelijk middenveld, de provincie en BZK zijn hierbij betrokken. De planning is dat de notitie in februari 2019 gereed is en belangrijk onderdeel wordt van de rapportage aan de Tweede Kamer. Ter ondersteuning hebben wij aan prof. Tordoir gevraagd om de door middel van diepgaand data-onderzoek de feiten rond de relatiepatronen op een rijtje te zetten. Daaruit blijkt dat er in alle opzichten een geïntegreerde “regio Gorinchem” bestaat, die als geheel sterk met de regio Drechtsteden is verbonden.

Financieel en fiscaal kader

Beide onderzoeken zijn reeds betaald vanuit begrotingsprogramma Bestuur en Samenleving, Slagvaardig, toekomstbestendig en transparant bestuur . Uit deze onderzoeken en dit besluit vloeien geen verdere financiële consequenties.

Juridisch kader

Programma Slimmer en Sterker Bestuur in Zuid-Holland

2 Proces

Het concept-rapport van het onderzoek naar bestuurlijke netwerken en ruimtelijke-economische ontwikkeling is voor de zomer besproken met het dagelijks bestuur van de Vereniging van Zuid-Hollandse gemeenten (VZHG) en enkele andere gemeentebestuurders. Daarbij is overlegd hoe dit onderzoek hen van dienst kan zijn. Vanuit de VZHG werd de – met name economische – urgentie van het rapport onderschreven, maar werd onderkend dat de bevindingen m.b.t de gemeentegrenzen snel tot ongewenste discussies kunnen leiden. Er is dan ook gekozen voor een zorgvuldige en inhoudelijke bespreking in Zuid-Hollandse gebieden. Dat heeft inmiddels plaats gevonden in de regio's Rotterdam, Den Haag en Leiden. De besprekingen waren vooreerst met ambtelijke ondersteuners en deskundigen, bestuurlijke besprekingen kunnen daarna plaatsvinden, waarbij de benadering per gebied kan verschillen.

Het onderzoek van Tordoir naar de ruimtelijke samenhang in de regio Gorinchem wordt meegenomen in de verdere discussie en rapportage aan de Tweede Kamer met betrekking tot het behoud van de centrumpositie van Gorinchem. Meer informatie hierover wordt ook opgenomen in de rapportage Slimmer en Sterker Bestuur die eind december aan PS wordt verzonden.

3 Communicatiestrategie

Door middel van een brief worden Provinciale Staten in kennis gesteld van de onderzoeksrapporten. Deze zullen ook gepubliceerd worden op de provinciale website.

Op 7 december 2018 worden de resultaten van het onderzoek van Van Oort, van Raan en Tordoir ook gepresenteerd tijdens het Bestuurdersdiscours 2018.